

SÜVEGES GERGŐ
Természetes. Közösség.
Fejlődés¹

Szép jó napot kívánok mindenkinek! Egyszerre könnyű is és nehéz is utolsóként beszélni egy konferencián. Számos izgalmas előadást hallhattunk; a legutóbbi két felrázó előadással együtt, amelyekben számos olyan szempont is elhangzott, melyeket én is fontosnak tartok.

Néhány szempontot osztanék meg arról, amit mi tapasztaltunk az elmúlt bő tíz évben feleségemmel, Margittal együtt, aki az NCD, a Natural Church Development, azaz a Természetes Közösségfejlődés magyar nemzeti partnere.

Arról szeretnék néhány szót szólni, hogy mi az, ami bennünket *lelkesít*, mi az, ami számunkra *kihívást* jelent, és mi az, amit *küldetésünknek* tekintünk a közösségfejlesztés terén.

A konferencia alcíme *Közösség- és szervezetfejlesztés az egyházban*. Én ebből a közösségfejlesztés részt képviselem. Hadd hivatkozzam a korábban megszólaló

¹ A Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola 2023. március 18-án rendezett tudományos konferenciáján elhangzott előadás felvételének leirata.

Koncz Andrásra, aki azt hangsúlyozta, hogy a szervezetfejlesztés előbb-utóbb közösségfejlesztéssé válik. Mintegy lábjegyzetként még Ferenc pápát is megemlítem, továbbá Michael Wallace Banach nuncius urat is, aki kiemelte a napunk legelején a közösség fontosságát. Amikor egy szervezetben dolgozunk, akkor is érdemes törekednünk arra, hogy egyre közösségibbé váljunk.

1. NCD: a természetes közösségfejlődés

A Natural Church Development (NCD), azaz a Természetes Községfejlődés eszközrendszerével bő tíz évvel ezelőtt ismerkedtünk meg. Azóta igyekszünk a közösségek számára segítséget nyújtani a fejlődésben. Elköteleztünk vagyunk az ökumenében, ezért különösen is jó érzés számomra, hogy éppen Heizer Tamást követően állhattam ide a mikrofonhoz, hiszen Tamással és a Barnabás Csoporttal dolgoztunk már együtt. Az elmúlt bő évtizedben számtalan felekezettől sok-sok közösséggel – nagyjából száz közösséggel – dolgozhattunk együtt. Volt közöttük római katolikus, görögkatolikus, református, evangélikus, baptista, adventista, pünkösdisták és számos egyéb kis gyülekezet is. Nagyon gazdagítónak érzem ezt a rálátást, amelyet az elmúlt időszakban megszerezhettünk.

1.1. Strukturáltság, átláthatóság és nyitottság a Szentlélekre

Ami az NCD-ben bennünket különösen vonz, az egyrészt a strukturáltsága, az átláthatósága, másrészt pedig a Szentlélekre való nyitottsága. Ez a kettő együtt fantasztikusan felszabadító, mert egyrészt vannak

indikátoraink, másrészt pedig az is tökéletesen mérhető, hogy ha ezt nem a Lélekben és a Lélekkel tesszük, akkor valójában teljesen mindegy, hogy mit teszünk, előbb-utóbb csak az izzadságszagú erőlködés marad.

Tapasztalatunk szerint a közösségek – függetlenül a felekezetüktől, aktuális helyzetüktől stb. – ugyanazokat az alapkérdéseket teszik fel:

- Van, aki azt kérdezi, hogy hogyan lehetnénk többen.
- Van, aki azt kérdezi, hogy hogyan lehetnénk mélyebbek.
- Van, aki azt kérdezi, hogy egyáltalán leszünk-e tíz év múlva.
- Van, aki azt kérdezi, hogy mit kezdenek a robbanásszerű és kezelhetetlen növekedéssel – igen, ilyen is van.

Ha ezeknek a kérdéseknek az irányát megpróbáljuk egybefonni, akkor végső soron azt látjuk, hogy tulajdonképpen mindegyik közösség – kimondva vagy kimondatlanul – azt kérdezi:

- Hogyan lehetnénk egészségesebbek?
- Hogyan működhetnénk jobban?
- Hogyan tudnánk Isten arcát jobban, láthatóbban, egyértelműbben tükrözni saját magunk számára és mások számára – tehát befelé és kifelé?
- Azaz: hogyan lehetnénk közösségként jobb nagykövetei az Isten szeretetének?

Közösség alatt plébániát, parókiát, gyülekezetet, lelkeségi mozgalmat értünk, illetve minden olyan krisztushívő embercsoportot, amelynek vezetője van, saját

liturgiája van, netán kiscsoportjai is vannak, ha a közösség mérete ezt megengedi.

Egyre több olyan közösség van, amelyik valóban felteszi ezeket a kérdéseket. És próbálnak válaszokat találni. A kérdések egy irányba mutatnak ugyan, a válaszok azonban rendkívül szerteágazóak – részben az eltérő hagyományok, részben az eltérő hiedelmek, részben a közösségi tapasztalatok és még annyi más szempont miatt.

- Valamelyik közösség azt mondja, hogy ismerjük meg egymást jobban, most egy kicsit zárjunk be, és hogyha megmelegedtünk egymás közelségében, akkor majd tudunk lépni mások felé.
- Valamelyik közösség azt mondja, hogy igazából nem kell tenni semmit, csak imádkozni, és a Lélek majd megoldja a helyzetünket.
- Van olyan közösség is, amelyik azt mondja, menjünk az emberek közé, szólítsunk meg minél többeket, evangelizáljunk, és ez majd belső megerősödést is hoz nekünk.

(Zárójelben jegyzem meg, hogy olyan is van, amelyik külső segítséget kér. És olyan is, amelyik még a gondolattól is irtózik: nekünk aztán ne mondja meg egy külső, hogy mit kellene csinálnunk – jobban tudjuk azt mi, akik ebben élünk. Hiszen mit tudhat egy külső ember? Fogalma sincs róla, mire lenne szükségünk; idejön a hókuszpókuszaival, elkezd beleavatkozni az életünkbe, szó sem lehet róla. Ez azonban messze visz a jelen témánktól.)

Ha visszatérek az első három válaszváltozatra, akkor viszont azt tudom mondani, hogy ezekben a válaszokban mindegyik közösségnek igaza van:

- Ha egészségesebben szeretnénk létezni közösségként, akkor meg kell erősödnünk befelé, és jobban meg kell ismernünk egymást.
- Ha szeretnénk egészségesebben működni, és Isten arca lenni ebben a világban, akkor a vele való kapcsolatot is ápolnunk, táplálnunk, erősítenünk kell, és többet kell imádkoznunk.
- És ha szeretnénk egészségesebben működő közösség lenni, akkor kifelé, mások felé, a szolgálatban is lépünk kell.

Ez is igaz, az is igaz, meg amaz is igaz, de honnan tudjuk, hogy melyik a fontos, hogy mit kell valójában csinálnunk, mivel kell kezdenünk? Egyszerre mindent nem tudunk megtenni.

Amikor egy közösséggel kapcsolatba lépünk, igyekszünk őszinték lenni. Így nyíltan megmondjuk, hogy nem tudjuk, nekik, az ő helyzetükben, pontosan mit kell tenniük ahhoz, hogy egészségesebben, krisztusibb módon működjének. De nem is az a dolgunk, hogy feladatokat adjunk.

Amit viszont tudunk, az az, hogy milyen kérdéseket érdemes feltennünk saját magunknak ahhoz, hogy megtaláljuk a saját válaszainkat.

Az idő rövidsége miatt ezúttal három dologról szeretnék röviden beszélni a szolgálatunk, illetve a tapasztalatunk kapcsán:

- a modellek és az alapelvek kapcsolatáról,
- a csodavárás tapasztalatáról
- és a közösségi kultúráról.

2. Modellek helyett alapelvek

A modell – vagy minta – azt jelenti, hogy megnézem, mit csinál a szomszéd, és pontosan azt teszem én is. Ő most fűmagot vetett, úgy látom, egészen szépen serken. Akkor én is megpróbálom. Vajon mennyit locsol? Megpróbálok én is körülbelül annyit locsolni. A modell azt jelenti, hogy odanézek és lemásolom. Neki megy, neki működik, akkor hátha nekem is működni fog.

Minthogyha bárki ebből a teremből azt mondaná, hogy rosszul lát, én pedig mivel rendkívül önzetlen vagyok, nagyon szívesen felajánlom a szemüvegemet: tessék! Hiszen én jól látok vele. Akkor te is jól fogsz vele látni, nem igaz? Persze, hogy nem. Kevesen vannak a teremben, akiknek éppen megfelelő lenne az én szemüvegem. Vagy ha – ég ne adja! – bárkinek ebben a teremben vérre lenne szüksége, én nagyon szívesen adnék. Csakhogy az én vércsoportom B, Rh-pozitív. Van, akinek ez éppen jó lenne, de olyan is van, akinek életveszélyt jelentene.

Ez tehát a modell: viseld az én szemüvegemet, használd az én véremet, csináld azt, amit én, és neked is működni fog. Az alapelvek ezzel szemben azt jelentik, hogy nem azt az egyetlen szomszédot veszem alapul, akinek belátok a kertjébe, hanem igyekszem minél nagyobb mintát megvizsgálni, akár sok ezer vagy sok tízezer közösséget megnézni, és az ő tapasztalataiból leszűrni azt, ami közös, ami mindegyiküknél fontos, ami mindenkinél működőképesnek látszik. Vagyis nem egy megoldási módot veszek át, hanem megkeresem a közös alapelvet, a közös kapaszkodót, amelyik mentén fel tudom építeni a saját megoldásomat.

A modell utánzásra hív meglehetősen bizonytalan eredménnyel, az alapelv pedig alkalmazásra hív, arra, hogy alkossam meg a saját modelletem, találjam ki, hogy egy közös tudásbázisból kiindulva, mi az, ami az én közösségem esetében működni fog.

Az NCD éppen ezt teszi. Sok tízezer közösség tapasztalatát gyűjti össze, ezek nyomán meghatározza a krisztuskövető közösségek működésének alapelveit, és ezek alkalmazását segíti aztán személyesen, az egyes közösségekben. Ezt tesszük mi is, a magyar nyelvterületen, több mint egy évtizede.

Léteznek olyan általános szempontok, amelyek felekezettől, rítustól, liturgiától és struktúrától függetlenül mindannyiunknak tudnak segíteni, ha beletesszük azt az energiát, hogy segítségükkel felépítjük a saját megoldásainkat.

Nincs most időm ezt hosszasan kifejteni, de ilyen alapelvek:

- a közösségi élet három nagy területe (kapcsolatok, szolgálat, hit);
- a közösségi élet nyolc minőségi jellemzője (szerepeltetjes kapcsolatok, megerősítő vezetés, hatékony struktúrák, adomány- vagy ajándékalapú szolgálat, szükségletorientált evangelizáció, inspiráló istentisztelet, szenvedélyes lelkiség, holisztikus kiscsoportok);
- a közösség négy funkciója (főbejárat, hátsó kijárat, belégzés, kilégzés).

A képzéseinken, műhelyeinken ezekkel az alapelvekkel ismerkednek meg a résztvevők, és kapnak ahhoz lendületet, hogy a saját közösségükben elkezdjék alkalmazni őket.

3. A csodavárás tapasztalata

Amikor egy közösség megkeres bennünket, akkor többnyire túl vannak azon a kérdésen, hogy bíznak-e a külső segítségben. Ezzel azonban még nem teljesen sima az út. Gyakran tapasztaljuk – és próbáljuk kezelni – az olykor kimondott, de legtöbbször mélyben meghúzódó vágyakozást: „Neked ez a szakmád, én ezért fizetek, minél előbb szerelj meg, mondd meg, hol kell húzni-ereszteni, nyitni-csukni, aztán haladjunk tovább.”

Kedves Testvérek, a közösségfejlesztés nem kazánszerelés. Mi diófát ültetünk. És tényleg: mennyire látványos lenne, ha egy-egy közösségfejlesztési folyamat elején valóban elültetnénk egy fát, és időnként rámutatnánk a cserépre: no, lehet már fészket rakni az ágai között? Szedhetünk már róla diót?

Elszántan keressük a megoldást, keressük az utakat arra, hogy ezt a csodavarást hogyan kezeljük, hogyan tudjuk ezt lehűteni és reálissá tenni.

A természetes közösségfejlődésben számunkra a *természetes* kifejezés az évek során egyre fontosabbá vált: ez a megközelítés nem arról szól, hogy hogyan süssünk gyorsan valami finomat, sem arról, hogy két hét alatt lefogysz 14 kilót, és arról sem, hogy számodra elég napi öt perc szemtorna, és máris jobban látsz, mint egy sas! Diófát ültetünk, és ezt kell képviselnünk, ezt kell hihetően bevinnünk a közös gondolkodásba, és ez igazi kihívás. Hitelesen mondani azt, hogy a gyors megoldás nem lesz maradandó, mert a gyors megoldás olyan, mint az újévi fogadalom, amely egy pillanat alatt elszáll. Ha viszont a lassabb utat választjuk, az tartósabb és maradandóbb lehet.

Valójában a legtöbb esetben az derül ki, hogy a közösségi kultúrát kell megváltoztatni, az viszont nem megy egyik napról a másikra.

4. Közösségi kultúra

Igen, amikor egy közösséggel dolgozunk, akkor a közösségi kultúrával dolgozunk. Azokkal a szokásokkal, hiedelmekkel, gyakorlatokkal, hagyományokkal, kommunikációs adottságokkal, konfliktuskezelési technikákkal, amelyek 1500 év vagy 50 év, vagy 12 hét alatt már kialakultak abban a közösségben. Dolgozunk azokkal az elhallgatásokkal, azokkal a ki nem mondható dolgokkal, azokkal az elfedésekkel, de azokkal az örömökkal, azokkal a közös emlékekkel is, amelyek létrehozzák és építik ezt a közösséget.

Szemléletet próbálunk formálni, miközben nyilvánvalóan sokkal egyszerűbb lenne pusztán szolgáltatást nyújtani, ahogy Gulyás Péter is kifejtette.² De szemléletet formálni, mentalitást változtatni vagy egyáltalán: segíteni rákérdezni, reflektálni a mentalitásra, az kökemény munka. Igaz, senki nem ígérte, hogy könnyű lesz.

4.1. Melyek az erősségek?

Még egy utolsó szempontról hadd beszéljek: amikor egy közösséggel dolgozunk, akkor először alapvetően az örömeinkre szeretünk ránézni. Ez azért nagyon fontos, mert amikor a saját változásainkról gondolkodunk vagy egy közösség változásáról gondolkodunk, akkor nagyon könnyen látjuk a hibáinkat. A másik hibáit persze még könnyebben, de a saját hibáinkat

² GULYÁS PÉTER – HIRLING BEÁTA: *Együtt építjük! – Vác 2040* (lásd jelen kötet 31–42. oldalán).

is nagyon könnyen látjuk: miben vagyok én „kicsi krumpli” és alkalmatlan bármire? Ezért olyan felszabadító, amikor egy-egy közösséggel arról kezdünk beszélgetni, hogy mi az, ami működik, mi az, amire büszké, mi az, ami öröm a számukra.

Így lépünk közel egy közösséghez: nézzük meg, melyek az erősségeitek, hol vannak azok a pontok, amelyekre építeni tudunk, vagy azok a személyek, akikre támaszkodni tudunk. Aztán persze majd érdemes lesz beszélni arról is, hogy mi az, amiben javulni, fejlődni tudunk, hogy melyik az a terület, amelyiken előrelépésre van szükségünk, de ezt csak akkor fogjuk tudni jó szívvel és energiával telten megtenni, ha látjuk az erősségeinket, mindazokat az ajándékokat, amelyeket úgy kaptunk az Istentől, hogy használni is tudtuk őket, és valóban megérkeztek hozzánk.

4.2. Egyéni változás – a közösségi szemléletváltás nulladik lépése

Amikor közösségi kultúráról, szemléletváltásról beszélünk, akkor valójában mindig az egyéni változással kezdünk neki a munkának. Hiszen mindig az a kérdés, hogy hol tartunk, melyek az örömeink, melyek a kihívásaink, és ebben te és én hol vagyunk... Ha azt mondjuk, hogy ebbe az irányba lenne érdemes elindulnunk, akkor ebben hol vagyok benne én, és melyik az az akár egészen apró lépés, amelyet ennek az érdekében én személyesen meg tudok tenni?

Éppen ezért, amikor az NCD eszközrendszerével egy közösséggel dolgozunk, akkor minden egyes alkalom végén mindenki apró, egyéni elhatározást tesz a következő találkozásunkig tartó kéthetes vagy egy hónapos időszakra.

Elképesztő erőt ad egy közösségnek a tudat, hogy mindannyian dolgoztunk a saját elhatározásunkon. Aztán a következő alkalommal összeadjuk a tapasztalatainkat. Természetesen nem feltétlenül sikerül mindig megvalósítani az elhatározást – ez is egy tapasztalat –, de mindannyian dolgoztunk vele, és már ez önmagában a közösség szövetének olyan erősítését jelenti, ami valóban lefegyverző.

5. Összegzés

Ahány közösség, annyiféle folyamat. Nem mintákat adunk, hanem alapelveket szeretnénk meggyökereztetni a közösségekben. Az én egyéni felelősségem is, hogy mire jutunk együtt, mert igaz, hogy Isten nélkül semmit sem tudunk tenni, de az is igaz, hogy Isten pedig nélkülünk semmit sem akar tenni. Azért vagyunk itt a földön, hogy az ő keze, szeme, füle, arca, szája és cselekvőképes része legyünk.

Ha nem erősítjük meg a közösségeinket, akkor felekezettől függetlenül nagyon rövid időn belül nagyon sanyarú helyzetbe kerülünk. Ám ha képesek vagyunk közös megértést, közös tudást adni a közösségeinknek, és ha segítünk ezt rájuk szabni, akkor fontos lépést teszünk afelé, hogy közösségivé váljanak az egyházaink. Ha képesek vagyunk modellek helyett alapelvekre építeni – és képesek vagyunk mindezt a Szentlélek tüzeiben végezni –, akkor hiszem, hogy lehet jövőnk.

Köszönöm a figyelmüket!

